

Bedřich Novotný

OBRAZY A MONOTYPY

• 16. 2. – 29. 3. 2018 •

Bedřich Novotný (1. 7. 1935 - 10. 11. 2012). Žil a pracoval v Pardubicích.

Od figurace k abstrakci

Bedřich Novotný se společně s Františkem Kynclem vyučil písmomalířem a rovněž studia na Vyšší uměleckoprůmyslové škole v Praze absolvovali společně. Pokračoval potom ve studiích na Akademii výtvarných umění u prof. Vlastimila Rady, kde však setrval pouze rok. Podle jeho slov by se tam musel podvolit zavedeným výtvarným kánonům. Ty se však zcela rozcházely s jeho představami o budoucí tvorbě a z akademie proto odešel.

V roce 1958 se vrátil do Pardubic, kde se postupně scházela neformální společnost malířů, většinou kamarádů a spolužáků ze studií: František Kyncl, Jiří Lacina, Josef Procházka, Bedřich Novotný a Alva Hajn, na čas tu pobýval i Jan Steklík, Antonín Tomalík a Ivan Králík, z Prahy sem zajížděli i Zdeněk Beran, Václav Sokol, Zbyšek Sion nebo klavírista Antonín Kubálek a skladatel Milan Kymlička. Nelze opomenout ani architekty Jana Třeštíka, Luboše Drimla a Jaroslava Fikara, s nimiž mnozí z nich spolupracovali. V Pardubicích se v 60. letech zrodila rovněž malá kabaretní scéna, na níž se autorsky profilovali Jiří Sýkora, Ivan Kraus, Josef Kraus, Věra Říčařová, posléze Pavel Landovský. Žili tu nebo sem

alespoň zajížděli básníci Petr Kabeš, Jiří Pištora, Jiří Grůša a Miloš Vodička, kteří tehdy již pravidelně přispívali do literárních periodik. Své okolí tu svérázně dokumentoval fotograf Jiří Toman, za ním občas přijížděl i Josef Sudek. Mnozí navštěvovali legendární rodinu Vokolkových. Nacházeli pochopení a hluboké intelektuální zázemí zejména u dřívějšího vydavatele a tiskaře Vlastimila, ale i názorovou konfrontaci s jeho bratrem Vojmírem.

V Pardubicích však nebyl pro svobodomyšlné mladé umělce život nijak snadný. Míst, kde uspořádat výstavu, bylo poskrovnu. V roce 1959 měl B. Novotný první výstavu společně s Jiřím Lacinou ve výstavní síni ČFVU Dílo. Na přelomu 50. a 60. let se podařilo otevřít novou galerii Za Pasáží, která se pokoušela o nezávislý program otevřený i novým výtvarným projevům. Mimo jiné tady vystavovali i pozdější ředitelé Křižovnické školy Karel Nepraš a Jan Steklík a v roce 1961 také Bedřich Novotný. Slibně se rozvíjející chod galerie byl přerušen zákazem výstavy grafických listů Toyen v březnu 1962 a provoz výstavní síně se už neobnovil.

Krátkodobé uvolnění nastalo ve druhé polovině 60. let. V té době Bedřich Novotný zvolna opouští figurální tvorbu a vytváří své první abstraktní obrazy. V roce 1967 odjíždí s Františkem Kynclem na plenér do Koszalinu v Polsku, který byl zakončený společnou výstavou všech zúčastněných. V roce 1968 vystavoval na společné výstavě východočeských výtvarníků v atomovém krytu v Pardubicích. Na dlouhou dobu poslední samostatnou výstavu měl ještě v Díle v roce 1970.

*Modrá hlava
druhá polovina 60. let
tempera na papíře, 71 x 48 cm*

*Hlava I
druhá polovina 60. let
tempera na papíře, 73 x 50 cm*

*Hlava II
druhá polovina 60. let
tempera na papíře, 78 x 536 cm*

Období politického uvolnění skončilo sovětskou invazí v roce 1968 a následující doba normalizace přinesla znovu politické represe. Pro výtvarníky, kteří se nechtěli podřídit staronové doktríně socialistického realismu, nezůstávalo než tvořit v ústraní. Setkání a zbytky společenského života se

přenesly do soukromí ateliérů. Mimoto se omezily jen na občasná posezení v hospodách nebo na jednodenní neformální akce na venkovských usedlostech, kde našli mnozí azyl.

Stejně jako všichni jeho souputníci, hledal i Bedřich Novotný východisko v jakési vnitřní emigraci. S jeho prací se mohl setkat většinou jenom uzavřený okruh přátel, kteří ho navštívili v ateliéru. Kromě existenčních starostí, které tato doba přinášela, se potýkal s problémem uzavřenosti a izolace v Pardubicích. Bezpochyby to nijak nepřispívalo jeho uměleckému rozletu. Naopak procházel i určitou tvůrčí krizí pramenící z pocitu života v bludném kruhu vynuceném dobovými okolnostmi.

Teprve v roce 1984 se podařilo uspořádat větší výstavu v České Třebové. V galerii zřízené v nepoužívaném protiatomovém krytu vystavovali společně Bedřich Novotný, Jiří Lacina, Josef Procházka a Alva Hajn. Tedy všichni „Starý psi“ kromě Františka Kyncla, žijícího již od roku 1968 v emigraci v Německu. Výstava se stala pro všechny, kdo ji zažili, legendární akcí a její návštěvnost předčila všechna očekávání. Následujících pět let se však žádná další nekonala. Radikálně se situace změnila teprve po roce 1989. V dalším dvacetiletí se mimo účasti na mnoha společných výstavách Bedřich Novotný dočkal také velké samostatné výstavy na zámku v Litomyšli a obsáhlé společné výstavy „Starých psů“ (F. Kyncla, B. N., Jiřího Laciny a Josefa Procházky) ve staré reálce v Pardubicích.

Přirozenou snahou všech autorů je prezentovat současnou práci. Kvůli dlouhým přestávkám mezi výstavami proto velká část díla Bedřicha Novotného ani v uceleném výběru vystavena nebyla. Dříve než se k tomu naskytla možnost, nabrala jeho práce jiný směr a nemělo pro něj smysl se vracet. Do zapomnění tak upadla celá jeho figurální a portrétní tvorba. Teprve v roce 2007 mi dal nahlédnout do archivu. Najednou jsem před sebou viděl úplně neznámou etapu Bedřichovy práce – figurální kresby a malby, které vytvořil na konci 50. a hlavně pak na začátku 60. let. Vynořily se zároveň i příběhy a situace, které se vztahovaly ke vzniku mnoha z nich. Umožnilo to přesněji práce datovat, zdokumentovat a získat představu o východiscích jeho další tvorby. Obsáhlý archiv Bedřicha Novotného poskytl materiál na tři výstavy v Galerii FONS. Byly v mnoha směrech překvapením a objevem.

Výstava Figurální tvorba (2008) přinesla především nový pohled na jeho práci a zmapovala důležitou výchozí část díla. Dotkla se témat, která Bedřicha Novotného bytostně zajímala (Rváči, Dělníci, Bramborářky, Rodina a Plačky).

Výlučné místo mezi figurálními náměty Bedřicha Novotného zaujímá portrétní tvorba. Je natolik nosná, že umožnila připravit druhou samostatnou výstavu Neznámé portréty (2015). Třetí výstavou, kterou Galerie FONS uspořádala, byli Milenci a Hráči (2016). Zásadní obrazy bylo tentokrát nutné zapůjčit i ze soukromých sbírek. Další část poskytla rodina a v neposlední řadě i Východočeská galerie. Tato výstava, která cyklus věnovaný dílu Bedřicha Novotného uzavírá, je výběrem z abstraktní malby.

Na začátku 70. let, kdy jsem přišel poprvé do jeho ateliéru, tam visela mimo malého portrétu ženy s reliéfně vystupujícími rysy a jednoho obrazu milenecké dvojice již jen abstraktní plátna. Bedřichovo figurální období bylo tehdy definitivně uzavřeno. Podle jeho vlastních slov ho začínala více zajímat výtvarná plocha a měl pocit, že figurální témata už vyčerpal.

*Bez názvu
kolem roku 1970
olej na plátně, 75 x 75 cm*

*Modrá kompozice
kolem roku 1970
olej na plátně, 80 x 75 cm*

*Barevná kompozice
kolem roku 1970
olej na plátně, 100 x 100 cm*

Na přelomu 60. a 70. let namaloval cyklus abstraktních pláten, která jsou především ztvárněním vztahů barev a tvarů. Během dalších let tohoto desetiletí pak mimo jiné rozvinul techniku, kterou již dříve použil ve figurální tvorbě. Začal experimentovat s vrstvenými abstraktními strukturami vytvářenými akronexem s barevností využívající syté škály syntetických emailů. V jeho pozůstalosti se z tohoto období zachovalo jen minimum obrazů. Většinou jsou pravděpodobně v soukromých sbírkách.

Počátkem 80. let začal Bedřich Novotný využívat novou techniku, kterou mu umožnil svou snadnou opracovatelností sololit. Místo vytváření povrchové struktury začal využívat techniky podobné linorytu. Vrypy do sololitu si připravoval podkladovou plochu a nanášením a stíráním barevných vrstev vznikaly monochromatické nebo i vícebarevné obrazy s hlubší a jakoby podkladovou černou kresbou. Tuto v podstatě grafickou techniku využíval potom od počátku 90. let při vytváření monotypů. Sololitové desky mu zde sloužily už jen jako matrice pro tisk. Monotypů tiskl z jedné matrice často celé řady, každý s odlišnou a originální barevností. Vícebarevné monotypy vznikaly vrstvením útržků tištěných ze stejné matrice jinou barvou. Techniku monotypu využil také na plátnech, ale dotvářel je barevnou malbou.

*Monotyp
2002
autorský tisk na papíře,
84,5 x 66 cm / soukromá sbírka*

*Bez názvu
90. léta
kombinovaná technika (tisk a
malba)
na plátně, 100 x 70,5 cm*

*Monotyp
kolem roku 2002
autorský tisk na papíře,
68 x 58,5 cm / soukromá sbírka*

Další cyklus pochází z počátku 90. let. Rozměrné formáty 115 x 115 cm nebo 100 x 100 cm se vyznačují jemnou a nenápadnou podkladovou strukturou. Hlubší vrypy až na bílý podklad často ohraničují barevné tvary a dotvářejí děj v ploše. Všechny obrazy mají tlumené jakoby průsvitné barvy a matný povrch. Bedřich Novotný tady opustil sytou barevnost a lesk syntetických emailů.

Zcela jiné jsou dvě série na konci obrazové části katalogu vytvořené po roce 2000. Jaro, Léto, Podzim a Zima (2004) jsou klasickými olejomalbami. Poslední trojice reprodukováných obrazů působí jako autorovo vykročení ke geometrické abstrakci. A jakkoliv byl Bedřichu Novotnému svět počítačových konstrukcí a grafiky zcela vzdálen, jsou k němu tyto tři obrazy výtvarnou paralelou.

Děj ve čtverci
1995
kombinovaná technika, 100 x 100 cm

Bez názvu
druhá polovina 90. let
kombinovaná technika, 115 x 115 cm